

שלום וברכה לידידי הר הזיתים בכל מקם שהם.

מוגש לפניכם דף מידע לחודש אדר. הפעם תוכלו להתרשם מהמקום הידוע והמוכר בתחפושת חדשה, לגלות דבריו של מי צוטטו בעת הדיונים על הסכמי אוסלו, מי הוא החייל שקבור בין האדמו"רים ולמי הרב קוק ספד: "כביר הכח הרוחני ואדיר הידיעות התורניות והמדעיות".

מקום ישן בתחפושת חדשה

יד אבשלום לובש תחפושת חדשה לכבוד חג הפורים. בנוסף כל ההר מתחיל לפרוח בשלל צבעים מרהיבי עין. נחל קדרון ומרודות ההר עטויים במרבדי פרחים. הנכם מוזמנים להסתובב בפינות הקסומות והנסתרות של ההר, לטייל בשביל ירושלים, בגן אורסן היד ובעמק צורים ולגלות בעצמכם את הר הזיתים כהר החיים, הפריחה והתקווה. נשמח לעמוד בקשר עם המטיילים על מנת לתת מידע נוסף ולהכווין לאתרי פריחה. כמו כן, נשמח לדעת מכם על אתרי הפריחה הנוספים ולקבל את התמונות.

א' אדר: v

- תקפ"ז: ר' מנחם מענדל משקלוב – מתלמידיו האחרונים של הגר"א, מנהיג העדה הפרושית. חיבר ספרים רבים, אך רק המיעוט שרד.
- תרכ"ו: בנימין ראטהציגעל – מרופאי ירושלים המסורים בעת מגפת החולירע בשנת תרכ"ו, נפטר מהמחלה.

- אדר א' תרצ"ה: הרב נתן מילייקובסקי – משפט אחד שלו, שצוטט לימים מעל דוכן הכנסת בידי נכדו הוא: "זכרו, ילדי ישראל, דעו תמיד, שכל עוד אינכם יושבים על הרי יהודה, על אדמת המולדת, אתם בנכר... חלילה לנו למחוק מהזיכרון את ארץ-ישראל, וחלילה לנו לשכוח את העבר שלנו, את הסיפור ההיסטורי שלנו, כי אז לא יהיה לנו עתיד ונהיה אבודים בעולם. כי אז מי אנחנו בכלל?" דרשן ומחנך, שליח קרן היסוד, מראשי

המגינים על אברהם סטבסקי; ראש משפחת נתניהו. הרב מיליקובסקי נולד בליטא, והוסמך לרבנות בישיבת וולז'ין המפורסמת. כבר אז התגלה בתור נואם בחסד, ובמהלך חייו עבר במאות מקומות ונאם אלפי נאומים לטובת הציונות. בהיותו גם איש חינוך ניהל את הגימנסיה העברית בוורשה ובתי הספר בצפת וראש פינה. בערוב ימיו היה בין מקימי ועד הסניגוריה להגנת הנאשמים ברצח ארלוזורוב, שכלל את ראשי היישוב ואושיותיו. בנו הוא ההסטוריון החשוב בנציון נתניהו, ונכדיו המפורסמים הם יונתן ובנימין נתניהו שבדבריו הוזכר המשפט שפתח את דברינו על האיש.

ב' אדר: v

- תשל"ז: רבי ישראל אלתר – האדמו"ר מגור, בעל "בית ישראל".
- אדר א' תקס"ב: רבי יום טוב אלגזי – מהרי"ט. ראשל"צ (תקל"ג-תקס"ב 1773-1802) וראש הישיבה "בית אל", בעה"מ של "הלכות יו"ט", "שמחת יו"ט" ו"גט מקושר".
- אדר א' תש"ח:

§ אברהם לוי – חבר משמר העם, הלווייתו הופסקה באמצע בשל צליפות. רק בשנת 1990, הצליחו בני משפחתו לאתר את הקבר ובו אבן קטנה ששמו כתוב עליה, ולהקים מצבה על קברו.

§ שמעון ניסני, אליהו קסלר, שלום ליאון ונפתלי שול – חברי ההגנה. נאסרו ע"י הבריטים שמסרום לידי המון ערבי מוסת ליד העיר העתיקה.

§ אברהם מיכאל "תמיר" קירשנבוים – מחללי ההגנה.

א. מ. הצטרף לחילות השדה של ההגנה עוד בגיל 16. הוא היה חייל מסור ומוכשר, ועד מהרה מצא את עצמו כמפקד על כח בהגנת מקום הולדתו בשכונת ימין משה בירושלים, ואף יצא למשימות

במקומות שונים, ובכללם גוש עציון. מסעו האחרון לגוש התבטל, ושיירת ה"ה יצאו בלעדיו.

בל' שבט תש"ח, תקפה כנופייה ערבית את ימין משה, אך נהדפו על ידי המגינים, ובראשם אברהם מיכאל, חמוש במקלע ברן. המגינים נצחו בקרב, ולהם רק הרוג אחד (אברהם טויסיג, שהופיע בדף של החודש הקודם), אולם אז התערבו החיילים הבריטים. בעוד אברהם מיכאל מתרכז בתוקפים שלפניו, נפגע ברגלו מכדור שנורה מאחוריו, על ידי חיילים בריטים על גג מלון דוד המלך. אברהם מיכאל התפנה בכוחות עצמו והגיע עד סמוך לתחנת הקמח, אך כאשר נשכב על האלונקה (בתמונה), נורה בו כדור נוסף שפצעו אנושות. לאחר יומיים בבית החולים "הדסה", מת מפצעיו. להלווייתו הגיעו אנשי ירושלים מכל העדות, והספידו ר' אריה לוי. בעת ההספדים התגלה הסוד שאברהם מיכאל היה לא רק חבר ההגנה, אלא גם חבר האצ"ל במקביל, ואף הלח"י הצטרפו בהוקרה לגיבור המת. באותם הימים, כבר לא התנהלה הקבורה בהר הזיתים כתיקונה, והמתים היו נאספים במרתפי ביה"ח "ביקור חולים", כשמשם היו יוצאות הלוויות פעמיים בשבוע. אברהם מיכאל היה מאחורוני המתים שנקברו בחלקה גליציה ד' בתש"ח. החלקה גליציה ד', תוצג בקרוב באתר אינטרנט של הר הזיתים.

השנה יצויין יום השנה ה-62 למותו. יום ג' השבוע, ב' אדר, 16/02/10 תתקיים אזכרה בשעה 14.30 בחלקה גליציה ד'. דרכי הגעה לחלקה – למגיעים מהאוניברסיטה: נוסעים לכיון השכונה א-טור, פניה אחרונה לפני התצפית פונים ימינה, יורדים למטה. מולנו וקצת שמאלה נראה שער ברזל. נעבור דרכו ונתקדם עד נשגיע למבנה עם כיפה, זהו אהל האדמו"ר מקטשניף. סמוך לאהל, נראה מדרגות שירודות למטה. נרד במדרגות וניכנס לכניסה ראשונה בצד שמאל. לפנינו נראה כמה קברים גבוהים של האדמו"רים. נתקדם לעברם ואחריהם נספור כ-7 שורות. הקבר הצבאי היחיד באזור זהו קברו של הק' אברהם מיכאל. למעוניינים, בשעה 12.00 יש סיור שיודרך ע"י אחותו בימין משה (נפגשים ליד תחנת הרוח), ומשם נוסעים להר הזיתים. לפרטים נא לפנות למרכז המידע הר הזיתים

026275050 או במייל har-hazetim@cityof david.org.il

✓ ג' אדר א' תרס"ה: **הרב אליהו דוד רבינוביץ-תאומים** – ה"אדר"ת" רבה של פונוביז', מיר וירושלים, חותן הראי"ה, בעה"מ "בני בנימין" על הרמב"ם.

✓ ד' אדר ב' תשנ"ב: **מנחם בגין** – מפקד האצ"ל וראש ממשלת ישראל. בגין, שהיה זכאי להיקבר בחלקת גדולי האומה שבהר הרצל, ביקש להיקבר בהר הזיתים, בסמוך למאיר פיינשטיין ומשה ברזאני. מדי שנה, גם השנה תתקיים אזכרה ממלכתית בהשתתפות נציגי הממשלה והמשפחה. יש להגיע מראש על מנת לעבור את הבידוק הביטחוני. לפרטים נא לפנות למרכז המידע הר הזיתים

026275050 או במייל har-hazetim@cityof david.org.il

✓ ה' אדר תשל"א: **הרב מרדכי שלמה פרידמן** – האדמו"ר מבויאן.

✓ ו' אדר:

- תרע"ו: **הרב נפתלי אמסטרדם** – רבה של הלסינקי, מו"צ בפטרבורג, תלמידו של ר"י ליפקין מסלנט.
- אדר א' תש"ח: **אליהו בורקינסקי** – חבר ההגנה, נפל כמפקד עמדה בתלפיות.

✓ ט"ו אדר:

- תר"ץ: **גרשם קומרוב** – חבר ההגנה
- תרצ"ב: **בוריס שץ** – צייר ופסל, מייסד בית הספר לאמנות "בצלאל".
- תשל"ט: **יוסף לושינסקי** – מחללי קהיליית המודיעין

✓ ט"ז אדר תרמ"ג: **הרב אלעזר מנדל בידרמן** – האדמו"ר מלעלוב

✓ י' אדר:

- תרצ"ט: **אליהו (אליקו) באג'יו** – הצטרף לנוטרים כנער ונפל על משמרתו
- אדר א' תש"ל: **שמואל יוסף (ש"י) עגנון** – סופר חשוב, זוכה פרס ישראל ופרס נובל לספרות. ביום רביעי הבא י' אדר, 24/02/10, 40 שנה למותו של ש"י עגנון תתקיים אזכרה בהר הזיתים בשעה 15.00. ישאו דברים פרופ' הלל וויס ובתו, חמדת. דרכי ההגעה לקבר מופיעים באתר האינטרנט של הר הזיתים. לפרטים נא לפנות למרכז המידע הר הזיתים har-hazetim@cityofdavid.org.il או במייל 026275050

✓ י"א אדר א' תש"ח: **אליהו הירשמן** – חבר המשרה המנדטורית, נפל בעת הגנה על בית החולים הדסה הר הצופים

✓ י"ב אדר א' תש"ח:

- **נעמי יולס** – ממתנדבות ההגנה, נרצחה בפיגוע בריטי
- **עזריאל יהודה ברייער** – נפל בעת פעולת תגמול של הלח"י על אודות הפיגוע ברחוב בן יהודה, בן 15 בנופלו

✓ י"ג אדר תש"א: **פנחס מרדכי גרייבסקי** – מחשובי ההיסטוריוגרפים של היישוב הישן, ומממפי בית הקברות בהר הזיתים.

✓ י"ד אדר:

- אדר ב' תש"ג: **דן גול** – מנוטרי היישוב
- תשמ"ב: **הרב צבי יהודה הכהן קוק** – מראשי הציונות הדתית, ממשיך דרכו של אביו וראש ישיבת מרכז הרב.

✓ י"ט אדר:

- תקפ"ד: **רבי אליעזר ירוחם אלישר** – רב בצפת, עלה לירושלים לאחר שברח מכלא בעכו
- אדר ב' תרצ"ב: **הרב יוסף חיים זוננפלד** – ראב"ד העדה החרדית, תלמיד ר' אברהם שאג

✓ כ"ב אדר ב' תש"ח: **ראובן הרטום** – חבר הפלוגה הדתית בהגנה, נפל בעת ההתקפה על מוצא

✓ כ"ד אדר תרט"ו: **ר' אברהם משה בכ"ר רבנו** – מפרנסי העדה הספרדית, שבו תלויים שיפוף ארבעת בתי הכנסיות וקבר רחל

- ✓ כ"ה אדר א' תקכ"א: רבי אברהם גרשון קיטובער – גיסו של הבעש"ט. בכניסה תחתונה
- ✓ כ"ו אדר ב' תרמ"א: רחל חדד-הלוי – אמו של השומר האגדי סנדר חדד, נהרגה בנסיון להגן על רכוש יהודי פתח תקווה מהתקפת ערביי יהודיה.
- ✓ כ"ז אדר:

- תקל"ג: רבי רפאל משה בולה – ראשל"צ (תקל"א-תקל"ג 1771/3) בעה"מ של "זכות משה", "חיי עולם", "גט מקושר". חותנו של מהרי"ט אלגאזי
- תרפ"ו: הרב שלמה עליאשאו (אלישיב) – בעה"מ "לשם, שבו אחלמה", מקובל אלוקי, סבו של הרב הגאון יוסף שלום אלישיב.

- ✓ כ"ח אדר תרע"ט: הרב ד"ר יוסף הלוי זליגר. החודש, במהלך עבודת המיפוי, נתקלנו במצבה קטנה ופשוטה על קברו של יוסף זליגר. הכיתוב על המצבה לא הכריז גדולות ונצורות, אלא רק הודיע כי הנפטר "הרביץ תורה בקהילות קרקאו ולבוב, ביפו ובירושלים". לאחר בדיקה קצרה נתגלה, שמדובר באדם חשוב שזכרו נשכח עם הזמן. אלו הדברים שכתב לזכרו הראי"ה קוק: "אין קץ למצוקת הלב אשר יחוש כל איש אשר הכיר מקרוב את האדם המופלא הזה, כביר הכח

הרוחני ואדיר הידיעות התורניות והמדעיות בהסתעפותיהן המרובות, בעל המוסר והטהרה הנפשית המצויינת והנשגבה, שנקטף בדמי ימיו וחדל בצהרים מהופיע אורותיו, אורות היקר והתפארת, אשר סגל לנפשו הטהורה רבת האוצרות." הרב ד"ר יוסף זליגר היה מחנך, פילוסוף, עיתונאי שהוציא לאור את העיתון העברי היחידי בגליציה, משורר, עסקן ציוני ואיש אשכולות. הניח את אבני היסוד לרשת בתי הספר הדתיים "תחכמוני", והנהיג בהם שיטת הלימוד בעברית, כולל בלימוד התלמוד, דבר שעד קודם לכן היה בלתי נתפס – שהרי איך ניתן להסביר את הוויית אביי ורבא בשפה דומה? אלא וודאי יש צורך לתרגם לשפה שונה, הלא היא... היידיש. הרב יוסף זונדל זליגר נפטר בכ"ח אדר תרע"ט ונטמן בחלקת הכוללים שבהר הזיתים. בשנות השלטון הירדני סבלה חלקה זו השחתות מרובות וכמעט כל המצבות נהרסו או הוסרו. כמחתית מהן שוחזרו, ובהן מצבתו של יוסף זליגר. חלקת כוללים א', בה נטמן הרב זליגר עומדת בשלבי בדיקה הנוספים ותוצג באתר של הר הזיתים בחודשים הקרובים

✓ כ"ט אדר:

- אדר ב' תרע"ו: ד"ר גרשון יצחק קרישבסקי – מבכירי רופאי ארץ ישראל בזמנו. חלה ומת בעת טיפול בחולי ירושלים במלחמת העולם הראשונה
- תרל"ו: הרב אברהם שאג – רבה של קויברסדורף רבו של רי"ח זוננפלד

○ תש"ד :

§ אשר "סמל אבשלום" בנזימן – חבר האצ"ל, נפל בהתקפה על הבולשת בירושלים.

§ אליהו חמדי (תמרי) – חבר חיל ההנדסה הבריטי במצרים.

חודש אדר הוא חודש מופלא ששראשיתו בראש העליה של תלמידי הגר"א וסופו בחלל של מערכות ישראל, המסמל יותר מכל את הימים הבאים עלינו לטובה בהם נהפך אבל לשמחה ויגון ליום טוב. מתוך הדברים האלה צוות מרכז המידע הר הזיתים מאחל לכם ולכל בית ישראל חג פורים שמח. נשמח לתגובותיכם על הכתוב, על אתר האינטרנט, ולכל מידע שיש ברשותיכם על הנפטרים וההר שמקדם לעיר.

 הר הזיתים | MOUNT OF OLIVES

מרכז מידע הר הזיתים

דרך יריחו 5 ירושלים

טלפון: 02-6275050

פקס: 02-6279351

www.mountofolives.co.il